

Is Lucrezia opgewassen  
tegen alle vuile spelletjes  
van de mannen in  
haar leven?

De  
**GIFMENGSTER**

MARIANNE EN  
THEO HOOGSTRAATEN

*Historische roman*

**DE CRIME COMPAGNIE**

## PROLOOG

*Italië, Ferrara  
19 juni 1519*

*In de verte hoor ik de voetstappen van Alfonso wegsterven. Hij wilde me zelf het droevige nieuws komen brengen dat ons dochtertje vannacht is gestorven. Hij heeft haar nog op tijd laten dopen, zodat ze een christelijke begrafenis kan krijgen. We hebben onze tranen vermengd, misschien wel voor het laatst.*

*Voor het eerst in lange tijd ben ik alleen. Geen artsen of vroedvrouwen om me heen die me onderzoeken en met elkaar overleggen wat het beste voor me is. Al meer dan een maand eet ik nauwelijks omdat ik me ziek voel en geen eetlust heb. Daardoor is mijn lichaam erg verzwakt. Toch heb ik kans gezien om de pijn te verdragen en mijn baby levend ter wereld te brengen. Ten koste van mezelf, dat heb ik uit de gefluisterde gesprekken om me heen wel opgevangen. Ze hadden het me ook hardop kunnen vertellen. Ik besef allang dat ik door uitputting, pijn, koorts en bloedverlies niet lang meer te leven zal hebben. De voorlaatste strijd, de bevalling van mijn dochtertje, heb ik wonder boven wonder nog gewonnen.*

*Nu is mijn laatste strijd begonnen, een strijd die niemand kan winnen. Alfonso beseft dat ook, dat las ik in zijn ogen terwijl hij me met lieve woorden probeerde op te beuren.*

*Het verbaast me dat ik niet bang ben. Gelaten verdraag ik de soms stekende pijnen die door mijn onderlichaam schieten. Af en toe zak ik weg in vergetelheid. Dan weer trekt mijn leven aan mijn geestes-*

*oog voorbij. Zoals ieder mens heb ik veel verkeerd gedaan, maar ook veel goeds. Ik heb mijn zoons, Ippolito, Francesco, Ercole en mijn dochter Eleonore alles gegeven wat als moeder mogelijk was. Ik heb mijn derde echtgenoot, Alfonso, na een moeilijk begin, gelukkig gemaakt. Ik heb mijn vader en mijn familie altijd gesteund, ook al wist ik dat het vaak verkeerd was. En daar zit het kleine beetje angst voor de dood dat ik voel. Zal de hemelse gerechtigheid me daarop afrekenen, ook al heb ik voor al mijn zonden absolutie ontvangen?*

*Een groot deel van mijn medemensen zal geen genade tonen, dat is me in de afgelopen jaren wel duidelijk geworden. Alsof het mijn schuld is dat ik ben geboren als dochter van een paus. In hun ogen ben ik een bastaard, voortgekomen uit een weerzinwekkende en ontuchtige relatie van de paus met een courtisane. Daardoor zou ook mijn leven worden overwoekerd door ontucht, overspel en zelfs moord. De gifmengster word ik wel genoemd, of de mannenverblindster, de verleidster.*

*Ik probeer dit soort gedachten weg te drukken uit mijn hoofd. Waarom moet ik mijn laatste uren op deze aarde vullen met beschuldigingen van mensen die mij niet kennen? Ik wil mijn zoons en mijn dochtertje nog een keer zien en Alfonso's hand vasthouden zolang de mijne nog niet koud is. Na mijn dood zullen mensen over me gaan schrijven, niet om wie ik ben, maar omdat ik de dochter ben van een paus die bekendstaat om zijn machtswellust en zijn uitpattingen. Daarover wil men horen en lezen.*

*Als vanzelf denk ik terug aan mijn jonge jaren in het Vaticaan in Rome. Even stokt mijn adem en moet ik vechten tegen nieuwe pijnen die mijn lichaam verscheuren en mijn hoofd binnendringen. Het is maar een kort gevecht, en dat kan ik nog wel winnen. Ik ben immers een Borgia, Lucrezia Borgia. Onder die naam ben ik op de wereld gezet. En als hertogin Lucrezia d'Este ga ik die spoedig verlaten. Waarom maak ik me nu dan druk over wat mensen van me vinden en over me zullen rondvertellen?*

*Opnieuw schiet een golf van pijn door me heen. De pijn die ik*

bij elke bevalling voelde, maar die elke keer heviger werd. Meteen weet ik het antwoord. Mijn kinderen! Zij mogen nooit denken dat het beeld dat achteraf zal worden geschetst het ware is. Maar hoe kan ik dat nog rechtzetten?

Ik moet iemand alles vertellen, maar wie? Mijn zoontjes, Ercole en Ippolito, de oudsten, zullen door hun leeftijd te ongedurig zijn om naar me te luisteren en Eleonore is daar nog te jong voor. Alfonso zal te veel aan zijn hoofd hebben. In een flits zie ik de met bloed bevlekte baby die na de geboorte bij me is weggehaald, omdat er nog hoop was dat ze zou overleven. Alfonso heeft haar Isabella Maria als doopnaam gegeven. Haar ziel kan nog niet ver weg zijn, en de mijne zal zich snel bij haar voegen. Als ik háár alles vertel, zal ik mijn verhaal altijd kunnen afmaken.

Ik sluit mijn ogen. In mijn door de koorts verhitte brein duikt onverwachts Isabella op. Ze is al een peuter, en springlevend. Aan mijn hand huppelt ze door de gangen van het paleis naar de zonnige binnentuin. Vaag ben ik me ervan bewust dat dit een onwerkelijk visioen moet zijn. Maar het bezorgt me zo'n geluksgevoel dat ik me er met hart en ziel aan overgeef. Ik verbeeld me dat we met elkaar kunnen praten en samen kunnen lachen om de rare capriolen van Ercole en Ippolito, die elkaar met een houten zwaard proberen te raken.

Een geluid ergens in de kamer verstoort wreed mijn geluksgevoel. Met mijn ogen open wacht ik af of er iemand naar me toe zal komen. Dat gebeurt niet. In de hoop dat ik me weer in mijn visioen kan verliezen, knijp ik mijn ogen dicht. Daar is Isabella weer. Met een bezorgd gezicht komt ze naar mijn bed lopen.

'Ben je erg ziek, mama?' vraagt ze.

Ik probeer te glimlachen en beeld me in dat ze mij ook kan horen, zodat ik haar kan geruststellen.

'Dat valt wel mee, hoor. Kom eens bij me op bed zitten, Isabella, en luister naar je moeder, dan zal ik je het verhaal van mijn leven vertellen.'

# 1

## Rome

11 augustus 1492

Lucrezia keek op van haar borduurwerk. Van alles wat ze opeens moest leren sinds kardinaal Rodrigo Borgia haar en haar drie broers bij hun moeder had laten weghalen, was dit wel het meest saaie. Buiten moest iets aan de hand zijn, hoorde ze. Ze snelde naar het raam om haar nieuwsgierigheid te bevredigen. Ze zag groepen mensen haastig over de Piazza di Campitelli in de richting van de belangrijkste brug over de Tiber lopen. Er werd geroepen en vrolijk gelachen.

Beneden in het palazzo hoorde ze een deur opengaan. Tante Adriana en haar oudste broer Juan kwamen naar buiten en spraken passerende mensen aan. Waarom? Zo iets had ze haar tante nog nooit zien doen. Tante Adriana ging al snel weer naar binnen, maar Juan holde over de piazza. Ze keek hem na tot de Santa Maria in Portico hem aan het oog onttrok. Er gingen opvallend veel mensen bij die kerk naar binnen, veel meer dan op andere dagen. Waarom zou dat zijn? Er hadden geen klokken geluid, voor een begrafenis bijvoorbeeld, want dat zou ze hebben gehoord.

Ze liet haar borduurwerk voor wat het was en ging naar beneden in de hoop haar tante daar aan te treffen.

Adriana stond in de ruime, met beelden en muurschilderingen versierde hal en praatte opgewonden met een man. Toen ze haar de brede trap af zag komen begon Adriana's gezicht te stralen.

‘Lucrezia. Kom hier!’ Ze spreidde haar armen, een gebaar dat ze van haar strenge tante niet gewend was. Adriana sloeg haar armen om haar heen en knuffelde haar. ‘Als het waar is wordt alles anders, en veel beter, voor jou, voor je broers, maar ook voor mij en Giulia. Is Giulia nog boven?’

‘Ik heb haar niet gezien, tante. Maar wat bedoelt u precies?’

‘Deze bode is naar ons toe gestuurd door je va... je oom. Hij vertelde me zojuist dat oom Rodrigo heeft gevraagd of we ons alvast willen voorbereiden op een feestelijk banket in het Vaticaan vanavond.’

Oom Rodrigo! Zo moesten zij en haar broers Rodrigo Borgia, kardinaal van Valencia, noemen, terwijl ze allang wisten dat hij hun vader was. Niet dat dat veel uitmaakte. Een ‘vader’ die het altijd druk had en die ze zo slecht kende dat hij eigenlijk een vreemde voor haar was, was geen vader. En als hij al eens langskwam bij Vannozza, haar moeder, had hij vooral belangstelling gehad voor haar broers Juan en Cesare. Zij was maar een meisje, dat merkte ze aan alles. Juan en Cesare waren altijd opgetogen en praatten honderduit over hem als hij weer vertrokken was. Zij was vooral verdrietig en trok zich in zichzelf terug. Ze begrepen toch niet dat zij een echte vader wilde, niet iemand tegen wie ze oom moest zeggen.

Een kardinaal was verplicht om celibatair te leven, had haar moeder haar uitgelegd voordat ze naar het palazzo van tante Adriana verhuisde. Een kardinaal met een paar kinderen maakte daarom geen kans om paus te worden. En dat was nou juist de grootste wens van Rodrigo Borgia. Daarom moesten ze voor de buitenwereld allemaal het bedrog meespelen.

‘Waarom, tante?’

‘Je bent niet dom, Lucrezia, dus je weet dat oom Rodrigo een van de kandidaten is om de nieuwe paus te worden.’

‘Die wordt toch gekozen? Bij vorige stemmingen kreeg hij veel te weinig stemmen,’ reageerde ze verbaasd.

‘Dat zou zomaar veranderd kunnen zijn.’ Adriana keek de man naast haar aan. Haar ogen glommen. ‘Deze boodschapper vertelde zojuist dat kardinaal Sforza uit Milaan gisteren heeft besloten om bij een nieuwe stemronde voor oom Rodrigo te kiezen, en met hem misschien nog een paar kardinalen. Die stemming moet al hebben plaatsgevonden, vanochtend is er namelijk witte rook uit de schoorsteen van het Vaticaan gekomen. Er is dus een nieuwe paus, en dat zou best eens je oom kunnen zijn.’

‘Is Juan naar het Vaticaan gehold om dat uit te zoeken?’

‘Ja. Als dat zo is, heeft Rodrigo voorlopig geen tijd om ons een nieuwe boodschap te sturen.’

‘Ik ga terug naar het Vaticaan. Zodra ik zekerheid heb kom ik u dat berichten.’ De boodschapper boog zijn hoofd voor tante Adriana. ‘Signora Borgia,’ groette hij. Toen draaide hij zich om en liep weg.

‘Waar is Giulia toch?’ herhaalde Adriana.

‘Haar echtgenoot is een paar dagen in Rome. Rodrigo is alleen maar met die pausverkiezing bezig, zei ze gisteren. Die heeft voorlopig geen tijd meer voor me.’

‘O nee!’ Adriana keek bijna ontzet. ‘Net op dit moment.’

Hier in het palazzo wisten ze allemaal dat Giulia Farnese al bijna een jaar de minnares was van kardinaal Borgia. Daarom bezocht Rodrigo zijn vorige minnares, haar moeder Vannozza, dus nog maar zelden. Vroeger deed hij dat regelmatig, vooral omdat zij en haar broers bij hun moeder woonden. Soms bleef hij ook slapen. Maar sinds hij Giulia had was alles anders geworden. Ze had met haar broers hierheen moeten verhuizen, zodat ze dicht bij hem in de buurt woonden. Bovendien was het beter voor hun opvoeding, had Rodrigo beweerd.

Lucrezia begreep lang niet alles wat er in de wereld om haar heen speelde, maar ze had heel goed door dat oom Rodrigo haar moeder had vervangen door de jonge en beeldschone Giulia Farnese. Daar werd ze ook heel erg verdrietig van. Omdat het

ongepast zou zijn dat een ongetrouwde, jonge vrouw vaak bij hem op bezoek kwam, had haar 'liefhebbende vader' een echtgenoot voor haar geregeld. Daardoor kon Giulia de schijn ophouden dat ze een keurige getrouwde vrouw was. Mocht ze per ongeluk een kind van Rodrigo krijgen, dan zou ze de schande van ongehuwd moederschap daarmee ontlopen. Die echtgenoot voor als het misging, een man uit de Orsinifamilie, had hij er goed voor betaald. Daarom was het vreemd dat Giulia toch bij Orsini Orsini – wie had nou dezelfde voor- en achternaam? – bleef slapen. Ze ving dit soort dingen op uit roddelpraat in het palazzo, of rechtstreeks uit de mond van Giulia, die erg loslippig werd als ze wat te veel gedronken had.

Giulia was maar een paar jaar ouder dan zij en ze woonden in hetzelfde huis. Logisch dat ze een beetje vriendinnen werden. Een beetje, want ze miste iets, al wist ze niet precies wat. Giulia had niemand bij wie ze haar hart kon luchten en maakte een eenzame indruk als Rodrigo lang niets van zich liet horen. Soms sliepen ze dan in hetzelfde bed, alsof ze zusjes waren. Dan vertelde Giulia haar dingen die haar in verwarring brachten of zelfs schokten. Ze was pas twaalf jaar. Giulia was al een vrouw van de wereld, zij was nog een onnozel en naïef meisje. Zo voelde ze zich tenminste. Maar dat veranderde snel, omdat Giulia steeds vaker openhartig vertelde wat zich tussen een man en een vrouw in bed afspeelde.

'Heeft Giulia tegen je gezegd dat ze naar haar echtgenoot ging, Lucrezia?'

Ze knikte alleen maar. Giulia had haar laten beloven dat ze aan niemand zou vertellen waar ze was. Dus hield ze haar mond. Maar door te knikken brak ze haar belofte niet.

'Dan laat ik haar onmiddellijk ophalen,' zei Adriana beslist. 'Tijdens het banket wil Rodrigo haar bij zich in de buurt hebben en daarna zal hij zich in haar armen willen ontspannen. Kijk niet zo onnozel, Lucrezia. Je weet allang wat ik bedoel. Wacht eens...'



Tante Adriana keek haar nadenkend aan. ‘Ik vraag me af of je huwelijk nu wel zal doorgaan.’

‘Mijn huwelijk?’ Het bezorgde haar zo’n schok, dat ze automatisch een stap achteruit zette, weg bij haar tante, die deed alsof ze iets alledaags had verteld. Overdonderd keek ze naar het geamuseerde gezicht van Adriana.

‘Dat moest een verrassing worden, Lucrezia. Rodrigo heeft kortgeleden een bruidegom voor je gevonden. Hij wilde je dat zelf komen vertellen, maar hij heeft nu heel andere dingen aan zijn hoofd.’

‘Een bruidegom?’ stamelde ze. Ze stond te trillen op haar benen. Haar hoofd bonkte en ze voelde zich op slag ellendig. Had die nepvader dat zomaar geregeld zonder iets aan haar te vragen?

‘Met wie moet ik dan trouwen?’ vroeg ze.

‘Met Don Caspar de Procida, de zoon van een rijke Spaanse graaf. Dat heeft je oom al een jaar geleden met hem afgesproken.’

‘Zonder dat ik ervan wist.’ Lucrezia keek haar tante kwaad aan.

‘Rodrigo wilde je verrassen,’ suste Adriana. ‘Het is een knappe jongeman, maar iets ouder dan jij. Hij lijkt me aardig. Je had het slechter kunnen treffen.’

‘Je hebt hem dus al ontmoet?’ briepte ze. ‘Maar dat niet aan mij verteld.’

‘Eén keer, ja. Toen hij met zijn vader in Rome was om familieleden te bezoeken.’

‘En ik word overal buitengehouden. Wat zijn jullie een ellendingen.’

‘Als Rodrigo de nieuwe paus is geworden, dan zal hij iemand voor je zoeken met een hogere status, Lucrezia,’ suste Adriana. ‘Het moet ook iemand zijn die belangrijk kan zijn voor de belangen van onze familie. Je bent een Borgia! Vergeet dat nooit. De familie gaat vóór alles. Je bent al bijna een volwassen vrouw, net zo mooi en aantrekkelijk als Giulia. Ik vermoed dat Rodrigo een hertog of zelfs een vorstenzoon voor je gaat zoeken.’

Moest ze daar werkelijk blij van worden? ‘Laten we eerst maar eens afwachten of hij inderdaad paus is geworden. Om eerlijk te zijn hoop ik van niet,’ reageerde ze nors.

‘Je weet niet wat je zegt, Lucrezia.’